

## DIALOGUS XII.

Trophea, & Spolia Opima in  
Numis.

TULLIUS.

**A** *Victoriis ad Lucra earum aptissimo nexu transgredimur: I.*  
 quorum primum sunt *Præda*, & *Spolia*, ex hostibus de-  
 tracta. Et *Aes* quidem omne, quod ex *Prædis* provenie-  
 bat, sive *Peculum*, rude, pariter, ac signatum, Res-  
 publica sibi vendicabat, debuitque in *Ærarium* *Questoris*, quod  
 erat in *Castris*, inferri. Id, quod initio, ut *Livius* ait, *non fie-* Libr. V.  
*bat sine magna Militum ira*, quorum sudore, ac sanguine, census c. 26.  
 hic steterat. Reliqua omnia, quæcunque cesserunt in *spolium*,  
 illius erant *Imperatoris*, qui *vicit*. Pars nonnulla eorum semper  
 alicui *Deorum* cessit: cum nemo, absque hoc voto nuncupato,  
 in bellum procederet. Quocirca etiam *Romæ* peculiare *Tem-*  
*plum* erat, *Jovi Prædatori* consecratum. Cætera vendebantur in  
*Castris*, pecunia ad *Imperatorem* relata. Dum autem quidam,  
 ut amplius de *Republica*, cumque gloria majori mererentur,  
 venditarum etiam rerum pretia in *Ærarium* conferrent: post pau-  
 lo hæc *Munificentia* transiit in debitum, eamque omittentibus  
 famam sinistram parturiiit. Dicebantur hæc prætia *spoliorum* pro-  
 prio *Nomine Manubiæ*: e quibus *Opera publica* in usum commu-  
 nem parari solebant, uti *Ædes*, *Templa*, *Via*, aliaque hujus-  
 modi: quæ sæpe titulum: *Ex Manubiis*: in fronte præferebant.  
*Militibus*, extra *Præmia honoris*, de quibus postea, e *Prædis*  
 aliud nihil proveniebat, nisi quod benevolentia *Imperatoris* quan-  
 doque eisdem indulisit. *Publica Urbis* alicujus direptio concessa  
 rari exempli erat.

Cæterum *Spoliorum* pars aliqua semper adhibita fuit ad con- II.  
 struenda *Trophea*. Nam *Triumpho*, domi deinceps agendo,  
 præludebatur in *Castris*, tum jucundis acclamationibus, tum igni-  
 bus

bus festivis, tum nexis, sparsisque laureis coronis, cum primis vero Trophæorum erectione. Cædebantur in hanc rem Arborea, Oleæ maxime, Lauri, vel Palmæ, vel pro loci opportunitate etiam Quercus, Fagi, aut Pinus: e quibus, ramis præcisiss, trunci fiebant. His, profunde in terram defossis, omnis generis arma, & vestes hostium suspendebantur. Addebantur Tituli, ubi Deus aliquis Imperatoris Nomen, Victoriæ modus, & ratio legebantur. Quæ moles triumphales figura, & pompa sua, militibus gaudium, animosque majores excitarent, hostibus metum incuterent, rei que bene gestæ memoriam diutius conservarent. Formam, optime discas ex *Virgilio*, Trophæum ab *Ænea*, occiso *Mezentio* erectum, ita decantante.

Aen. L.  
XI.

Ingentem Quercum, decisis undique ramis,  
Constituit tumulo, fulgentiaque induit Arma,  
Mezentî Ducis exuvias, tibi Magne Tropeum  
Bellipotens. Aptat rorantes sanguine cristas,  
Telaque trunca Viri, & bis sex Thoraca petitem,  
Perfossamque locis, Clypeumque ex ære sinistrae  
Subligat, atque enses collo suspendit eburnum.

III. Convenit hic porro, de *Jul. Casare* Dictatore ex *Dione* commemorare, eum, dum *Pharnacem* Armenium, qui paulo ante Legatum ipsius clade affecerat, eadem die, qua venit, etiam vicisset, hac Victoria, ob summam ejus celeritatem, præ aliis longe clarioribus lætatum, Spolia omnia Militibus permisisse. Quoniam vero in loco Victoriæ adhuc stabat *Pharnacis* Trophæum, quod Marti posuerat: *Casar*, ob Dei reverentiam, hoc permisso, Trophæum suum ex opposito statuit, ut *Romani Nominis contumeliam, non invito Deo, deleveret*. Neque indigna est, quam observemus, *Plutarchi* percontatio de causa, Trophæa ex ligno construendi. „ Cur (inquit) inter ea, quæ *Diis* consecrantur, lege „ permissum est, ut sola *Spolia* sinantur tempore corrumpi, aut „ aboleri, neque licet ea reparare, aut instaurare? An, quod, „ cum tempus *Signa Contentionum*, cum hostibus habitaram, „ obscuret, odiosum est, & nimii discordiarum studii, ea reficere, atque innovare? Nam apud Græcos parum laudis adepti „ sunt,

Quæsti-  
on. Ro-  
manar.  
36.

„ sunt, qui primi *Lapidea*, aut *Aerea* statuerunt *Tropea*. „ Ho-  
rum imitatione quosdam Romanorum egisse, consimiliter *Florus*  
improbavit, ajens. „ Quod & *Domit. Anobarbus*, & *Fabius Ma-*  
„ *ximus* agentes, ipsis, quibus dimicaverant, in locis, faxeas  
„ erexere turres, & desuper armis exornata hostilibus *Tropea* fi-  
„ xere: quum hic mos inusitatus fuerit nostris. Nunquam enim  
„ *Populus Romanus* hostibus *domitis* *Victoriam* exprobravit. „

Libr. III  
2. 6.

*PUBLIUS*. Pulchrum est hoc remittendarum inimicitiarum  
documentum: a quo tamen Roma posterior prope tota recessisse  
videtur. Quid enim erat, infinitos quodammodo in Numos tot  
quotidie *Trophea* inferre, nisi perituram cum ligneis colossis me-  
moriam contentionum, auri, argenti, ærisve diuturnitate, velut  
æternam reddere, hostibusque subactis *Victoriam* perpetuo ex-  
probrare? *TULLIUS*. Non constitit hic *Quiritum* vanitas: etiam  
alia omnia, quæcunque apud eos ornabantur, *Statuæ*, *Arcus*  
*triumphales*, *Theatra*, *Palatia*, *Fora publica*, *Tropheis* opple-  
bantur. Sic semper *Mundus*, ratione duce, aliter quidem sentit,  
& melius: passione vero in transversum abreptus, aliter, atque  
deterius agit. Ad Numos jam accedamus.

IV.

*PUBLIUS*. *Tabulæ tuæ IV. tæ* *Numus XV. tus* *Tropheo* quidem  
notus est mihi: *Personæ* vero quatuor, & *PAULLUS* hic subscrip-  
tus, ne undique fugiunt. *TULLIUS*. Prædicatur hoc *Denario*  
*Gloria Luc. Æmilii Paulli*: qui *Marc. Æmilii Lepidi* frater fuit. Vi-  
cit *Hispanos*, *Ligures*, & cumprimis *Macedones*: quorum *Rex*  
*Perseus*, perinfidus Romanis, contritus in acie, & profugus qui-  
dem, post paulo tamen se, unacum filiis tribus, ultro tradere  
debuit, Romanis transmissus, ac, triumphante *Paullo*, in cate-  
nis ante currum *Victoris* per *Urbem* circumductus. Ille igitur,  
qui hoc in *Numo* ad lavam super suggestum stat, atque *Tropheum*  
attingit, est *Victor Paullus*, post quem unus *Filiorum* ejus,  
ut putatur, gloriæ particeps, consistit. Ex adverso miser *Perseus*  
nudus, revinctis post terga manibus adstat. Qui pari habitu con-  
sistet, *Britis* esse creditur, filius *Cothyos* *Thraciæ* *Regis*, cæteros  
inter obsides datus. Ita hunc *Numum* exposuit, qui eum, cum  
aliis duobus ejusdem argumenti, sed alterius formæ, protulit *Ill.*  
*Spanhemius* *II. p. 22*. *PUBLIUS*. Quam vel hic miser devi-  
etorum aspectus! quis fuerit, *Regum* cumprimis, actu sub cate-  
nis gementium?

V.

Tab. IV.  
n. 15.

VI. *TULL.* De Numo XVI.<sup>to</sup> quid cogitas? *PUBL.* Æque ad illum ad-  
 Tab. IV. hareo. *TULL.* Urfinianus hic Denarius p. 27. rursus est *M. Antonii*  
 n. 16. Triumviri, ejusque jactatam potius, quam relatam, de Parthis, & Ar-  
 menis Victoriâ spectat: de qua jam supra tibi dixeram. Tropheum  
 vides, armis Parthici, & Armeniaci moris adornatum: cujusmo-  
 di sunt, in summo tiara, dependentibus filis, securis hamata,  
 ensis brevis transversus post medium thoracis, Scuta cumprimis,  
 peregrino cultu ornata. Pone scribitur: IMP. TER. *tium* Stu-  
 diose in hujusmodi triumphalibus Numis armorum forma confide-  
 randa est, quoties Provinciâ devictâ Nomen adscribitur: ut etiam,  
 quando id abest, e spoliis intelligas, qualem ea Victoriâ pro-  
 dant. *PUBLIUS.* Lynceum igitur hi Numi oculum postulant,  
 & nisi probe sint conservati, facillime fallere possunt.

VII. *TULLIUS.* Ne toties in rebus ignotis verecunderis, Consu-  
 Tab. IV. lares Numos ipse dein recensebo. Septimus decimus Tropheo  
 n. 17. superbit, spoliis admodum divite, cum epigraphe: *P. ublius*  
*CARISIUS LEG. atus PRO PR. atore.* Adversa Numi apud *Ar-*  
*sinum* p. 63. Caput *Augusti*, ac titulos refert. Ab hoc enim *Cari-*  
*sius* missus, de Cantabris, & Asturibus, Victoriâ cum spoliis re-  
 tulit. Singulares porro sunt Numi duo insequentes: quos vero  
 ut intelligas, tribus verbis commonefaciendus es mihi eorum, quæ  
 in Exercit. Proæm. Dial. XIII. n. 13. de *Spoliis Opimis* tibi sugges-  
 feram.

VIII. *PUBLIUS.* Recordor probe, inter omnia Spolia, ex hostibus  
 relata, illustriora nulla Romæ habita esse, quam arma illa, quæ  
 Dux ipse Supremus, auspicio suo pugnans, non ab alio missus,  
 supremo pariter hostium Duci, manu sua occiso, detraxit. Vo-  
 cabantur hæc Spolia nomine peculiari *Opima*, forte, quod om-  
 nium plerumque splendidissima, atque ditissima, & maxime su-  
 perba. Qui eadem retulit, postea, cum Romæ triumpharet, in  
 quadrigis triumphalibus ipse sustentavit, Urbique toti spectanda  
 exhibuit. Acto deinde triumpho, eadem Jovi, abinde *Feretrio*  
 dicto, lætus in Capitolio consecravit. Tertium, non pluries,  
 ejusmodi decus Roma, quousque ipsa floruit, intuebatur. Pri-  
 mus omnium *Romulus* hoc eam spectaculo recreavit, occiso a se  
*Acronæ* Cœninsium Rege.

IX. *TULLIUS.* Duos alios consimiles post eum Victores insequen-  
 Tab. IV. tibus duobus in Numis aspicias. Prior Statuam Equestrem tibi ex-  
 n. 18. hibet,

hibet, *Opimo* cum Tropheo in dextra, & epigraphæ circum:  
 COSSUS CN. ei F. *ilius* LENTULUS. Adversa capite nitet *Augusti* apud *Ursinum* in Gente *Cornelia* p. 92. Adversam pariter exhibuit *Ill. spanhemius* ll. p. 225. Vicit *Cossus* *Veientes*, horumque Regem *Partem Tolumnium*, ut apud *Livium* legitur, vel *Volumnium Hetruscum*, quod habet *Plutarchus*, manu sua interemit. Hinc *Livius* de eodem: „ Longe maximum Triumphi spectaculum fuit Lib. IV.  
 „ *Cossus*, *Spolia Opima* Regis interfecti gerens. - - - Spolium c. 10.  
 „ *Æde Jovis Feretrii*, prope *Romuli* *Spolia*, quæ *Opima* appellata,  
 „ sola ea tempestate erant, cum solemnî dedicatione, dono fixit. „  
 Porro *Augustus*, post aliquot *Secula* *Templum* illud reficiens, *Spolia* ista, interim ablata, magna cum *Religione* eundem in locum restituit. Quapropter hic *Numus*, in utriusque *memoriam*, ab aliquo *Gentis Corneliæ* confici curabatur.

*Numus* XIX. nus, cujus Adversa *Caput nudum* habet, cum X.  
 Nomine MARCELLINUS, ac *Triquetro*, sive *Tricrura*, *Siciliæ* symbolo, in Adversa *Templum apertum Jovis Veretrii* sistit, Tab. IV  
 columnis quatuor suffultum, & in eo *Victorem*, *Spolia Opima* super feretrum, i. e. *basin quadratam*, velut *Aram*, reponere incipientem. Fastigio templi inscriptum: VIC. toriæ S. acrum: ut n. 19.  
 ego interim lego. Hinc & inde columnatim scribitur: MARCELLUS COS. ul. QUINQ. uies. Dicebatur *Marc. Claud. Marcellus*, *Gentis Claudiæ* singulare *Decus*: vicit, manuque sua occidit *Viridomarum*, *Insubrum Gallorum Regem*, a quo ex *insidiis* præter opinionem cum exercitu occupabatur. Unde tertius, & ultimus cum *Spoliis Opimis* triumphavit.

PUBLIUS. Qui superest hujus *Tabulæ Numus*, nunquid navale refert *Tropheum*? XI.  
 TULLIUS. Certe videri sic possit. Sed Tab. IV.  
 ex mente *Ursini*, qui hunc *Denarium* pinxit in Gente *Sulpicia* n. 20.  
 p. 267. Apparatus est potius *Maritimi Trajectus* in *Macedoniam*, quem *SERGIVS Sulpicius* *Consul*, hic subscriptus, cum *C. Aurel. Cotta* fecit. Navalem hanc *Expeditionem* indicant, *Malus*, cum *velo complicato* in apice, *remus*, & *anchora*, quæ inde pendent, infra vero *Rostrum Navis*. Eo porro in *Regno Sulpicius* fines *Dassaretiorum*, optimam *Provinciæ partem*, populatus, cum *Philippo Rege* scribitur congressus, eumque vicisse, atque fugasse. In cujus rei monumentum hinc & inde in hoc

Numo captivi adstant, manibus revinctis: ut adeo Denarius iste Tropheis haud immerito accenseatur.

XII.  
Tab. V.  
n. I.

*PUBLIUS.* Est mihi æreus medius *Trajani* Numus, in quo *Victoria* Tropheum coronat, cum formula votiva: *S. P. Q. R. Optimo Principi.* Tu vero Tabulam tuam *Vitam* inchoasti alio, sed meo pariter, æreo medio Numo: in quo stat Imperator gemina inter Trophea, quæ ambo ipsemet sustinet. Circum lego: *SENATUS POPULUSQUE ROMANUS:* cum in *Adversa* elogium: *Optimo Principi,* jam præcesserit. Tot in ære *Trajani* signata esse Trophea, non miror: cum Roma majorem vix ullum ex omnibus *Augustis* Victorem habuerit. Tot enim Provincias continenti triumpho, ac deditione, eidem asseruit, quot illa retinere se posse diffidebat, & ideo nonnullas ultro dimisit. *TULLIUS.* Præfens Numus ob indumenta barbara, in tropheis conspicua, *Dacicas* ejus *Victorias* peculiariter designare videtur: quibus, propter *Decebalii,* potentissimi *Dacorum* Regis astutiam, ac pertinaciam, præ cæteris gloriabatur. Quamquam non desint ejusdem Numi, *Daciam* captam liquido enunciantes: qualem post paulo intuebimur.

## DIALOGUS XIII.

Provincia Devictæ, Captæque in  
Numis.

*TULLIUS.*

- I. **A**ltera *Lucri,* e *Victoriis* profecti species, longe clarior, & exoptabilior, erant *Provincia devictæ, captæque.* Sic in *Cæsaris* Numis supra *Crocodilum* legitur: *Ægypto capta.* In *Augusti* Numis *Armeno* mitrato stanti adscribitur: *Armen. Recepta:* & alteri flectenti: *Arme. capta.* *Victoria* supra cippum consistenti, juxta quem duo serpentes in altum se torquent, additur: *Asia Recepta.* Hujusmodi tituli, & nomina, ære circum-